

ЗАКОН ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

Отразена деноминацията от 05.07.1999 г.

*Обн. ДВ. бр.29 от 11 Април 1969г., изм. ДВ. бр.29 от 10 Април 1973г., изм. ДВ. бр.36 от 8 Май 1979г., изм. ДВ. бр.87 от 11 Ноември 1980г., изм. ДВ. бр.102 от 29 Декември 1981г., изм. ДВ. бр. 45 от 8 Юни 1984г., изм. ДВ. бр.45 от 13 Юни 1989г., изм. ДВ. бр.10 от 2 Февруари 1990г., изм. ДВ. бр.14 от 16 Февруари 1990г., изм. ДВ. бр.112 от 27 Декември 1995г., изм. ДВ. бр.31 от 12 Април 1996г., изм. ДВ. бр.44 от 21 Май 1996г., изм. ДВ. бр.117 от 10 Декември 1997г., изм. ДВ. бр.153 от 23 Декември 1998г., изм. ДВ. бр.50 от 1 Юни 1999г., изм. ДВ. бр.55 от 25 Юни 2004г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.21 от 10 Март 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., **отм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г.***

Отменен с **§ 22** от преходните и заключителните разпоредби на Закона за културното наследство - ДВ, бр. 19 от 13 март 2009 г., в сила от 10.04.2009 г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Този закон урежда развитието на музейното дело, издирването, изучаването, опазването и популяризирането на паметниците на културата, които се намират на територията на Република България, с цел да съдействува за възпитанието на гражданите в патриотичен и интернационален дух и за обогатяване на културното наследство.

Чл. 2. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Паметниците на културата са общонародно достояние и се намират под закрилата на държавата. Собствеността върху тях може да бъде държавна, общинска, на юридически и физически лица.

Глава втора. ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА

Чл. 3. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Паметник на културата е всяко недвижимо и движимо автентично материално свидетелство за човешко присъствие и дейност и за процесите в природата, което има научна и/или културна стойност и притежава обществена значимост.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 14 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата обявява паметниците на културата по предложение на Националния институт за паметниците на културата, след като задължително се вземе мнението на кмета на общината, на територията на която се намира съответният паметник на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Населени места, комплекси от паметници на културата и

исторически места, които имат особено историческо, археологическо, етнографско, архитектурно и музейно значение, се обявяват за резервати от Министерския съвет по предложение на министъра на културата и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.)

Министерството на културата упражнява върховен надзор върху резерватите по предходната алинея. Всички задания за проектиране, конкурсни програми, градоустройствени планове, проекти за ново строителство и ремонти, даване на строителни разрешения и други в резерватите задължително се съгласуват от Националния институт за паметниците на културата.

(Нова - ДВ, бр. 29 от 1973 г., изм. - ДВ, бр. 87 от 1980 г., изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Националният институт за паметниците на културата със съгласие на Министерството на регионалното развитие и благоустройството може да изработва общи и подробни градоустройствени планове за населени места с историческо, археологическо, етнографско и архитектурно-музейно значение или за части от такива населени места.

(Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 29 от 1973 г., изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) За населени и исторически места и за други обекти по ал. 2, които имат изключително значение за страната, министърът на културата и министърът на регионалното развитие и благоустройството издават съвместно наредби, които са задължителни за държавните органи, физическите и юридическите лица.

Глава трета.

РЪКОВОДСТВО И НАДЗОР ПО ИЗДИРВАНЕ, ИЗУЧАВАНЕ И ОПАЗВАНЕ ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл. 5. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Министерството на културата упражнява ръководство и надзор по издирването, изучаването и опазването на паметниците на културата и по музейното дело. Неговите разпореждания по въпросите, които засягат паметниците на културата и музейното дело, са задължителни за всички физически и юридически лица.

(Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата осъществява тази дейност чрез своите органи, органите на местно самоуправление и органите на изпълнителната власт в общините и другите държавни и обществени органи, предвидени в този закон.

(Нова - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Общинските съвети, кметовете на общини и кметовете на райони и кметства осъществяват по места ръководство и надзор по издирване, изучаване, опазване и популяризиране на паметниците на културата чрез специализираните структури в общинската администрация и чрез държавните музеи.

(Ал. 4, предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., нова ал. 3 - ДВ, бр. 29 от 1973 г., изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Дейността по териториално-устройственото и градоустройствено проучване и проектиране за опазване на недвижимите паметници на културата се осъществява съвместно от Министерството на културата и Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

(Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 29 от 1973 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 112 от 1995 г.)

Устройството и задачите на Националния институт за паметниците на културата се

установяват с правилник, утвърден от Министерския съвет.

(Нова - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Координацията, контролът и методическото ръководство по опазването и разпространението на движимите паметници на културата се осъществяват от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Чл. 6. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Средствата от държавния бюджет за дейността по опазването на паметниците на културата се разпределят от министъра на културата по установен от него ред.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Музеите в Република България са научни и културно-просветни институти, които издирват, изучават, събират, придобиват, съхраняват, документират и популяризират паметници на културата.

(Нова - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., доп. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Музеи се създават при наличие на движими паметници на културата с доказан произход, позволяващи да се организира тяхното представяне пред публика във вид на музейна експозиция, сграден фонд, осигуряващ условия за опазването и публичното им представяне, и постоянен източник за финансиране дейността на музея.

(Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Музеите са национални, регионални и местни. Териториалният обхват на дейност и методическите функции на музеите се определят от Министерския съвет.

(Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Музеите могат да бъдат държавни, общински, на физически и на юридически лица.

(Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Държавните и общинските музеи са юридически лица на бюджетна издръжка. Държавата и общините им осигуряват необходимия за тяхната дейност сграден фонд.

(Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Дейността на държавните и общинските музеи се определя с правилници и наредби на министъра на културата.

(Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Музеите се създават и закриват: националните - с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на културата или на други държавни органи съгласувано с него; общинските музеи и музеите на други юридически лица - с решение на ръководните им органи след съгласуване с министъра на културата. Към държавните и общинските музеи могат да се създават и закриват филиали по ред, определен от министъра на културата.

(Предишна ал. 7, изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Частните музеи са културни организации по смисъла на **Закона за закрила и развитие на културата**, за създаването на които е необходимо разрешение на министъра на културата, издадено в тримесечен срок от постъпване на заявлението. Отказът за издаване на разрешение може да се обжалва по реда на **Административнопроцесуалния кодекс**.

Чл. 7а. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Музеите формират основен, обменен и научнопомагателен фонд.

В основния фонд се включват собствените и предоставените за управление на музея движими паметници на културата, съответстващи на неговия профил.

В обменния фонд се включват движими паметници на културата, които не съответстват на профила на музея, както и тези, които многократно повтарят движими паметници на културата от

основния фонд.

В научнопомагателния фонд се включват предмети и други материали от значение за изследователската, експозиционната и образователната дейност на музея.

Движимите паметници на културата от основния и обменния фонд на музеите представляват национално богатство.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.)

Формирането и управлението на фондовете на музеите се осъществяват при условия и по ред, определени с наредба на министъра на културата.

Чл. 8. При националните музеи има научноизследователски групи, а при другите музеи такива групи могат да се създават по установения ред.

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г.) Музеите се ръководят:

а) (изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) методически - от Министерството на културата;

б) в научноизследователската дейност - от Българската академия на науките и съответните ведомствени научноизследователски институти и учреждения;

в) (изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) в административно-организационно отношение - от кмета на общината и ведомството, към които се числят.

Чл. 10. (Отм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.)

Чл. 11. (Изм. - ДВ, бр. 87 от 1980 г., изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Юридически и физически лица могат да създават музейни сбирки и колекции от произведения на изкуството, предмети с научна и художествена стойност.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Редът за създаване и закриване на музейни сбирки, устройството и дейността им се определят с наредба на министъра на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Движимите паметници на културата, собственост на юридически и физически лица, се декларират от собствениците и регистрират от най-близкия регионален музей или специализиран национален музей. При регистрацията въз основа на оценка, извършена от експертно-оценителната комисия на музея, се определя стойността на всеки деклариран движим паметник на културата и на паметниците на културата, представляващи национално богатство. Редът за извършване на оценката се определя с наредба на министъра на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Собствениците на движими паметници на културата, регистрирани в музеите могат да кандидатстват за помощ в дейността си по реда, определен за държавните и общинските музеи.

(Отм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

Чл. 11а. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Националният център за музеи, галерии и изобразителни изкуства води регистър на движимите паметници на културата, които представляват национално богатство.

Глава четвърта.

ИЗДИРВАНЕ, РЕГИСТРИРАНЕ И ИЗУЧАВАНЕ ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Недвижими паметници на културата са:

1. всички археологически обекти, градежи и паметни места и принадлежащата им декоративна и художествена украса на територията и в акваторията на Република България;

2. обявените по реда на **чл. 4, ал. 1 и 2** и декларираните от Националния институт за паметниците на културата.

Чл. 13. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., отм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.)

Чл. 14. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Лицата, които са открили или намерили паметници на културата, са длъжни в седмичен срок да съобщят за това в съответната община или кметство или на най-близките музеи.

(Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Лица, предали на музеите движими паметници на културата или съобщили ценна информация за тях, се възнаграждават по ред, установен от министъра на културата.

Укритите паметници на културата се изземват в полза на държавата.

Чл. 15. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Археологически разкопки, сондажи, подводни проучвания, геофизически и други изследвания на паметниците на културата на територията на Република България се извършват с разрешение на Археологическия институт с музей при Българската академия на науките съгласувано с Министерството на културата, а когато в тях участват чуждестранни институти или специалисти - с разрешение на Министерския съвет. Условието за провеждане на всякакъв вид изследвания по предходното изречение се определят с правилник, издаден от министъра на културата по предложение на Археологическия институт с музей към Българската академия на науките.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Ако при провеждане на изследванията по ал. 1 се нанасят вреди или се създава опасност за целостта и състоянието на паметниците на културата, те могат да бъдат прекратени със заповед на министъра на културата или на оправомощени от него длъжностни лица.

Провеждането на изследвания от всякакъв вид по ал. 1 задължително се съгласува със собственика на обекта или паметника.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата упражнява контрол върху състоянието, консервацията и реставрацията на движимите паметници на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Дейностите по консервация и реставрация на движимите паметници на културата се извършват само от специалисти, които са лицензирани от Министерството на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Условието за извършването на консервационно-реставрационни работи по движимите паметници на културата се определят с наредба на министъра на културата.

Чл. 16. Всички паметници на културата, открити при археологически разкопки, са собственост на държавата.

(Нова ал. 2 - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министърът на културата определя мястото на съхраняването на паметниците на културата по ал. 1.

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Проучвания и разкопки за издирване паметници на културата могат да се извършват в имоти, собственост на физически и юридически лица, и без да бъдат отчуждени имотите. За нанесените щети на собствениците се заплаща обезщетение от органа, извършил разкопките.

Чл. 18. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Когато при извършване на строителни и благоустройствени или селскостопански работи се открият находки, които имат признаци на паметници на културата, работата временно се спира. Собствениците и ръководителите на строежа са длъжни да вземат мерки за запазване на откритата находка и да уведомят незабавно общината или най-близкия музей.

Органите по издирване, изучаване и опазване паметниците на културата най-късно в едномесечен срок са длъжни да уведомят собствениците на имотите и ръководителите на строежа дали находката представлява паметник на културата и дават указание за мерките, които трябва да бъдат взети за проучването и за запазването му.

(Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г.) Министерството на финансите да осигурява кредити за проучване и запазване на паметници на културата, открити при извършване на строителство, когато са необходими повече средства, които не могат да се вземат от средствата за обекта.

(Ал. 4 изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Ако собственикът на строителния обект е физическо лице, средствата се осигуряват от общината.

Чл. 19. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Недвижимите паметници на културата в зависимост от тяхното научно-историческо, архитектурно-градоустройствено и художествено значение се степенуват като:

1. паметници от световно значение;
2. паметници от национално значение;
3. паметници от местно значение;
4. паметници от ансамбловое значение;
5. паметници за сведение.

Класификацията на паметниците на културата се извършва от централните органи по опазването им.

Глава пета.

ОПАЗВАНЕ НА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл. 20. (Изм. - ДВ, бр. 87 от 1980 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Всички собственици на паметници на културата са длъжни да ги поддържат в добро състояние и да уведомяват специализираните държавни и общински органи за повреди по тях или за действия спрямо тях, които

нарушават закона.

Всички собственици на паметници на културата са длъжни да осигуряват достъп до тях на служителите от специализираните органи на държавата и общините.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.)

Наследниците на починали видни дейци на културата, науката и изкуството предоставят по искане на Министерството на културата пълен опис на техните архиви и имущество.

(Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Консервационни и реставрационни работи, ремонти и изменения на недвижими паметници на културата, както и ново строителство в техните граници и охранителните им зони, се извършват с разрешение на Националния институт за паметниците на културата и при негов контрол, както и в съответствие с разпоредбите на **Закона за устройство на територията**.

Разходите за аварийни ремонти и поддържане на недвижими паметници на културата, ако не могат да бъдат осигурени от техните собственици, се поемат от общината или държавата срещу ипотека на имота.

Чл. 21. Проучването, проектирането и извършването на укрепителните, възстановителните, консервационните и други работи по недвижимите паметници на културата става под ръководството на Националния институт за паметниците на културата. Неговите органи имат право при ново строителство и ремонт, които засягат паметниците на културата и тяхната обстановка, да спират всеки строеж при нарушаване разпоредбите на закона. Построеното в нарушение на закона подлежи на събаряне.

Средствата, изразходвани за издирване и изучаване, проучване, проектиране и извършване на укрепителни, възстановителни и консервационни работи по недвижимите паметници на културата, собственост на граждани, са за сметка на държавата. Държавата вписва в своя полза законна ипотека върху имота, за който тези средства са изразходвани, но не повече от увеличената стойност.

Чл. 22. (Доп. - ДВ, бр. 36 от 1979 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Който узнае за повреждане или разрушаване на паметник на културата, е длъжен да съобщи в 3-дневен срок на съответната община или кметство или на най-близкия музей.

На лицата, предотвратили повреда на ценни паметници на културата, се дава възнаграждение съгласно **чл. 14**.

Чл. 23. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Обектите, които притежават белезите по **чл. 3** и произхождат от българските земи или са свързани с националната ни история, култура и бит и се намират в чужбина, се водят по регистър съответно от Националния институт за паметниците на културата или от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Глава шеста.

СТОПАНИСВАНЕ И ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

Чл. 24. (Предишен текст на чл. 24 - ДВ, бр. 50 от 1999 г.) Недвижимите паметници на културата могат да се използват според предназначението си за практически нужди по ред и условия, определени от Националния институт за паметниците на културата.

(Нова - ДВ, бр. 50 от 1999 г., отм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

Чл. 25. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.,

изм. - ДВ, бр. 44 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 117 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Помещения в сгради - недвижими паметници на културата, могат да се дават под наем по ред и условия, определени от Министерството на културата.

Чл. 26. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Музеите стопанисват паметниците на културата, съхранявани в техните фондове, съгласно нормативните актове, издадени от министъра на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Движимите паметници на културата с най-голяма научна и културна стойност се включват в Националния музеен фонд. Статутът на фонда се определя с наредба на министъра на културата, а регистърът му се води от Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата може да нареди прехвърляне на движими паметници на културата от държавни, общински и ведомствени музейни сбирки във фондове на държавни и общински музеи, както и между музеи, при неправилно стопанисване, при невъзможност за добро стопанисване и при закриване на музейна сбирка или музей.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата може да нареди предоставянето на движими паметници на културата, включени в Националния музеен фонд от музея, в който са инвентирани, за временно ползване от друг музей или за участие в изложби. В тези случаи музеите ползват компенсация по ред, установен от министъра на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Получателят е задължен да остави копие, изработено за своя сметка. За разликата между стойността на копие и стойността на оригинала се заплаща обезщетение на музея или на музейната сбирка, откъдето е иззет, по ред, определен от Министерството на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Музеите могат да обменят помежду си паметници на културата от Националния музеен фонд само по взаимно споразумение и след съгласуване с Министерството на културата.

Чл. 27. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Промяна на собствеността на регистрирани по реда на **чл. 11** движими паметници на културата може да се извършва само с писмено уведомяване на музея, в който са регистрирани.

Чл. 28. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., ал. 1 обявена за противоконституционна с **РКС № 5 от 1996 г.** - ДВ, бр. 31 от 1996 г.) **Покупка, продажба, замяна и дарение на недвижими паметници на културата между собственици и физически или юридически лица се извършва със съгласие на Националния институт за паметниците на културата за паметници от световно и национално значение и на съответния общински съвет за останалите паметници.**

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Делба на движими и недвижими паметници на културата се допуска, ако са поделяеми и това не вреди за опазването им като паметници на културата, с разрешение на Министерството на културата.

Чл. 29. (Изм. - ДВ, бр. 87 от 1980 г., ал. 1 доп. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 117 от 1997 г., изм. - ДВ, бр. 153 от 1998 г.) Продажбата, замяната, дарението и завещанието на движими и недвижими паметници на културата и други културни ценности в полза на министерства, други ведомства, държавни и обществени организации се извършва без заплащане на държавни такси.

Когато се подаряват движими или недвижими паметници на културата и други културни ценности, получени в наследство, наследниците-дарители се освобождават от данък върху наследство за тях, а ако данъкът е платен, той се връща.

(Изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Физически лица, които са направили дарения или завещания на паметници на културата или на други културни ценности, могат да се предлагат за морални и материални награди.

Чл. 30. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., обявен за противоконституционен с **РКС № 5 от 1996 г.** - ДВ, бр. 31 от 1996 г.) **Недвижими паметници на културата, собственост на физически или юридически лица, ако имат голяма стойност като исторически паметници или голямо значение за националното културно развитие, могат да бъдат отчуждавани. Отчуждаването става по предложение на министъра на културата по установения ред за отчуждаване на имоти за държавни и обществени нужди.**

Чл. 31. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., отм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

Чл. 32. Паметниците на културата имат познавателно и възпитателно значение.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Физически и юридически лица, които са собственици или ползуват недвижими паметници на културата, осигуряват достъп за показването им по ред, установен от Министерството на културата.

Чл. 32а. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Паметниците на културата могат да бъдат възпроизвеждани в точни копия и в копия с образователно, представително или търговско предназначение.

Точното копие възпроизвежда визуално максимално характеристиките на паметника на културата, задължително се маркира със знак и се изработва за музейни цели.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Точните копия на паметници на културата от Националния музеен фонд и с категории "световно значение" и "национално значение" се изработват само с разрешение на министъра на културата.

Копието с образователно, представително или търговско предназначение визуално възпроизвежда паметника на културата, като задължително се различава от него по размер най-малко с една десета.

Копия с образователно, представително или търговско предназначение могат да се изработват от музеите и от юридически или физически лица въз основа на възмезден договор, сключен със съответния музей - за движимите паметници на културата, или с лицето, упражняващо правото на управление или на собственост - за недвижимите паметници на културата.

Възпроизвеждането на паметник на културата, на елемент от него или на точно копие във фотографско, компютърно, видео- и друго изображение, разпространяването на изображението, използването му при производство на стоки, етикети и дизайнерски решения или за други търговски или рекламни цели се извършва въз основа на възмезден договор, сключен със съответния музей - за движимите паметници на културата, или с лицето, упражняващо правото на управление или на собственост - за недвижимите паметници на културата. Средствата, предвидени в договора, се изразходват за опазване паметника на културата.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Условието и редът за изработване на точни копия и на копия с образователно, представително или търговско предназначение, за възпроизвеждане във фотографски, компютърни, видео- и други изображения, както и за производство на стоки, етикети и дизайнерски решения, които носят изображения на

паметник на културата, се определят с наредба на министъра на културата.

Чл. 33. (Отм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.)

Глава шеста.

"а" ИЗНОС И ВРЕМЕНЕН ИЗНОС НА ДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА (НОВА - ДВ, БР. 55 ОТ 2004 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2005 Г.)

Чл. 33а. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Движими паметници на културата, влизащи в една от категориите съгласно **приложението**, и движими паметници на културата, представляващи национално богатство, могат да бъдат изнасяни от територията на страната при условия и по ред, определени в наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на културата и министъра на финансите.

Чл. 33б. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Износът и временният износ от страната на движими паметници на културата, влизащи в една от категориите съгласно **приложението по чл. 33а**, подлежат на разрешителен режим.

Разрешението се издава по искане на заинтересуваното лице при условията, определени в наредбата по **чл. 33а**.

Разрешението по ал. 2 се издава от директора на Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства в двуседмичен срок от постъпване на искането.

(Изм. - ДВ, бр. 30 от 2006 г., в сила от 12.07.2006 г.) Отказът за издаване на разрешение се мотивира и подлежи на обжалване по реда на **Административнопроцесуалния кодекс**.

Движими паметници на културата, които не представляват национално богатство и не влизат в една от категориите съгласно **приложението по чл. 33а**, се изнасят със сертификат, издаден от директора на Националния център за музеи, галерии и изобразителни изкуства.

Чл. 33в. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Не се допуска износ на движими паметници на културата, представляващи национално богатство.

Движими паметници на културата, представляващи национално богатство, могат да бъдат изнасяни само временно в следните случаи:

1. за представяне пред чуждестранна публика;
2. за осъществяване на консервационно-реставрационни работи, експертизи и научни изследвания.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г., доп. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Временният износ на движими паметници, представляващи национално богатство, се допуска за срокове, определени с наредбата по **чл. 33а**, с разрешение на министъра на културата или упълномощено от него длъжностно лице.

Глава шеста.

"б" ВРЪЩАНЕ НА НЕЗАКОННО ИЗНЕСЕНИ ДВИЖИМИ ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ НАЦИОНАЛНО БОГАТСТВО (НОВА - ДВ, БР. 21 ОТ 2006 Г.)

Чл. 33г. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Движими паметници на културата, представляващи национално богатство, които са незаконно изнесени от територията на страната и са открити на територията на държава - членка на Европейския съюз, наричана по-нататък "държава членка", както

Източник: Правно-информационни системи "Сиела" 15/07/2025 г.

и тези, които са незаконно изнесени от територията на държава членка и са открити на територията на Република България, подлежат на връщане съгласно разпоредбите на тази глава.

Чл. 33д. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Министърът на културата е централният орган, който координира, организира и контролира дейността по връщането на незаконно изнесените движими паметници на културата, представляващи национално богатство, в сътрудничество с централните органи в другите държави - членки на Европейския съюз, наричани по-нататък "държави членки", които координират тази дейност на своята територия.

Чл. 33е. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) На връщане при условията и по реда на тази глава подлежи движим паметник на културата, който преди или след незаконния му износ от територията на държава членка е бил класифициран като национално богатство и:

1. влиза в една от категориите съгласно **приложението към чл. 33а**, или
2. не влиза в нито една от категориите съгласно **приложението към чл. 33а**, но е неразделна част от обществени колекции, включени в инвентара на музеи, архиви, библиотеки, или от инвентарите на религиозни институции.

Чл. 33ж. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Всички органи и лица са длъжни незабавно да уведомят министъра на културата, в случай че разполагат с информация за незаконно изнесени от територията на Република България движими паметници на културата, представляващи национално богатство.

Министърът на културата:

1. при наличие на информация за незаконен износ на движими паметници на културата, представляващи национално богатство, проверява, ако това е необходимо, нейната достоверност;
2. започва процедурата по връщането на движими паметници на културата, представляващи национално богатство, незаконно изнесени от територията на Република България, като отправя искане до съответната държава членка;
3. незабавно уведомява съответния централен орган на държавата членка, до която е отправено искането по т. 2, в случай че е предложил на нейна територия съдебно производство за връщане на незаконно изнесените движими паметници на културата, представляващи национално богатство.

Всички органи в Република България съобразно своята компетентност, както и всички лица, са длъжни да оказват съдействие на министъра на културата при осъществяване на правомощията му по тази глава.

Чл. 33з. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Всяка държава членка може да отправи искане до министъра на културата за издирване на движим паметник на културата, представляващ национално богатство, незаконно изнесен от нейната територия, и за установяване самоличността на владелеца или държателя му. Искането трябва да съдържа цялата информация, необходима за улесняване на издирването, като специално се посочи действителното или предполагаемото местонахождение на предмета.

След получаване на искането министърът на културата уведомява за това съответните органи в Република България, в чиито правомощия е установяването на местонахождението на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, както и самоличността на неговия владелец или държател.

Органите по ал. 2 съобразно своите правомощия сътрудничат на министъра на културата, като:

1. информират за издирванията и за предполагаемото или действителното местонахождение

на съответния движим паметник на културата, представляващ национално богатство, както и за всички други факти и обстоятелства, свързани с незаконния му износ;

2. издирват и установяват местонахождението на предмета по т. 1 и самоличността на неговия владеец или държател.

В случай че искането е изпратено до органите по ал. 2, те са длъжни незабавно да го препратят на министъра на културата.

Чл. 33и. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Министърът на културата:

1. уведомява централния орган на отправилата искане държава членка, когато движимият паметник на културата, представляващ национално богатство, бъде открит и са налице основания да се смята, че той е незаконно изнесен от нейната територия;

2. предприема необходимите мерки по физическото опазване на предмета по т. 1;

3. предприема необходимите временни мерки за предотвратяване на всякакви действия, които могат да осуетят връщането на предмета по т. 1.

Министърът на културата осигурява възможност на компетентния орган на отправилата искане държава членка да провери дали намереният предмет отговаря на изискванията на **чл. 33е**, като проверката трябва да се извърши в двумесечен срок от уведомлението по ал. 1, т. 1.

Ако проверката не бъде извършена или резултатът от нея не бъде съобщен в срока по ал. 2, разпоредбите на ал. 1, т. 2 и 3 не се прилагат.

Министърът на културата или упълномощено от него длъжностно лице съдейства за постигане на споразумение за връщане на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, между неговия владеец или държател и отправилата искането държава членка при наличието на официално съгласие за това и от двете страни. В този случай министърът, или упълномощеното от него длъжностно лице, действа като посредник в преговорите между тях.

Министърът на културата уведомява заинтересованите държави членки при откриване на територията на Република България на движим паметник на културата, представляващ национално богатство, за който са налице основания да се смята, че е незаконно изнесен от територията на друга държава членка.

Чл. 33к. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Отправилата искане държава членка може да започне съдебно производство, като предяви иск срещу владееца или държателя за връщане на незаконно изнесените от нейната територия движими паметници на културата, представляващи национално богатство.

Към иска по ал. 1 се прилагат:

1. документ, описващ предмета, чието връщане се иска;

2. потвърждение, че предметът е движим паметник на културата, представляващ национално богатство;

3. декларация от компетентния орган на съответната държава членка, че е незаконно изнесен от нейната територия;

4. данни за самоличността на лицето, срещу което се подава искът;

5. данни за стойността на предмета, определена към датата на подаване на иска, в български лева.

Чл. 33л. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Искът по **чл. 33к** може да се предяви не по-късно от една година от момента, в който отправилата искането държава членка е узнала местонахождението на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, и самоличността на неговия владеец или държател.

Във всички случаи съдебно производство по **чл. 33к** не се образува, а образуваното се

прекратява, ако са изминали повече от 30 години от незаконния износ на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, от територията на отправилата искане държава членка.

Когато искът е за връщане на движими паметници на културата, представляващи национално богатство, които не влизат в нито една от категориите съгласно **приложението към чл. 33а**, но съставляват неразделна част от обществени колекции, включени в инвентара на музеи, архиви, библиотеки, или от инвентарите на религиозни институции, които са обект на специална защита съгласно националното законодателство на отправилата искане държава членка, срокът по ал. 2 е 75 години. Този срок може да бъде и по-дълъг от 75 години, в случай че това е предвидено в двустранни споразумения, по които Република България е страна.

Не се образува съдебно производство, а образуването се прекратява, ако износът на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, от територията на отправилата искане държава членка вече не е незаконен към момента на предявяване на иска.

Чл. 33м. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Централният орган на отправилата искане държава членка незабавно информира за образуването съдебно производство министъра на културата, който от своя страна информира за това централните органи на останалите държави членки.

Чл. 33н. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Съдебното производство по **чл. 33к** се провежда по реда на **Гражданския процесуален кодекс**.

Съдът постановява връщането на предмета, когато установи, че са налице следните предпоставки:

1. предметът отговаря на изискванията на **чл. 33е**;
2. предметът е изнесен незаконно от територията на отправилата искане държава членка;
3. искът е предявен в сроковете по **чл. 33л**;
4. предметът е изнесен от територията на отправилата искане държава членка на 1 януари 1993 г. или след тази дата;
5. ответната страна владее или държи предмета към момента на предявяване на иска.

Чл. 33о. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Когато постанови връщане на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, съдът присъжда справедливо парично обезщетение на ответника, ако той е положил надлежна грижа и внимание при придобиването му и след като вземе предвид всички обстоятелства по делото.

Чл. 33п. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Отправилата искане държава членка заплаща обезщетението по **чл. 33о** след връщането на предмета.

Разноските по изпълнение на решението за връщане на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, както и разноските, свързани с прилагането на мерките по **чл. 33и, ал. 1, т. 2**, се поемат от отправилата искане държава членка.

Чл. 33р. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Съдебното решение за връщане на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, и за присъждане на обезщетението и разноските по **чл. 33п** не изключва правото на отправилата искане държава членка да заведе дело за възстановяване на тези суми срещу лицата, отговорни за незаконния му износ от нейната територия.

Разпоредбите на тази глава не изключват търсенето на наказателна и/или гражданска отговорност съгласно българското законодателство.

Относно правото на собственост върху движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, се прилагат разпоредбите на националното законодателство на отправилата

искане държава членка след връщането му.

Чл. 33с. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) На всеки три години министърът на културата изпраща до Европейската комисия доклад по прилагането на разпоредбите на тази глава.

Глава седма.

АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 55 ОТ 2004 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2005 Г.)

Чл. 34. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 50 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Наказва се с глоба от 1000 до 5000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание:

а) (доп. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) който без разрешение извършва разкопки, за да търси старини, съкровища и други предмети, обект на защита по този закон или не съобщи в срока по **чл. 14, ал. 1** за намерени предмети, които имат качества на паметници на културата;

б) (отм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

в) (изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г., отм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.)

г) длъжностни лица и граждани, които нарушават: разпоредбите за отдаване под наем на помещения в сгради - недвижими паметници на културата; наложените забрани за строеж или преустройство на паметниците на културата;

д) (изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) който продава, дарява или заменя движими паметници на културата без знанието на музея, в който са регистрирани;

е) който не изпълни разпорежданията за извършване на укрепителни и възстановителни работи и работи по опазването на паметниците на културата.

Чл. 34а. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Който наруши разпоредбите на **чл. 33ж, ал. 1 и 3**, се наказва съответно с глоба в размер от 1000 до 5000 лв. - за физическите лица, и с имуществена санкция в размер от 5000 до 10 000 лв. - за юридическите лица, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 35. (Изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 1999 г., изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Наказва се с глоба от 1000 до 5000 лв., който като собственик или наемател пречи на гражданите да посещават съобразно установения ред недвижимите паметници на културата и на органите по опазване паметниците на културата да проверяват състоянието и да извършват други действия по опазването им.

(Нова - ДВ, бр. 112 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Който не изпълни искане на Министерството на културата по **чл. 20, ал. 3**, се наказва с глобата по ал. 1, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 35а. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който изработи или възложи изработването на копие на паметник на културата или възпроизведе и разпространи негово изображение в нарушение на разпоредбите на **чл. 32а**, се наказва с глоба от 2000 до 10 000 лв., а юридическите лица - с имуществена санкция от 10 000 до 20 000 лв.

Чл. 35б. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който изнесе движим паметник на културата в нарушение на разпоредбите на глава шеста "а", се наказва с глоба или имуществена

санкция в размер от 12 000 до 24 000 лв.

Чл. 35в. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Който не декларира движим паметник на културата по реда на **чл. 11, ал. 3**, се наказва с глоба или имуществена санкция в размер от 2000 до 6000 лв.

Чл. 36. (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) Повредите на паметниците на културата вследствие на нарушения по **чл. 34, 35 и 35а** на този закон се възстановяват за сметка на нарушителите.

Чл. 37. (Изм. - ДВ, бр. 45 от 1989 г., изм. - ДВ, бр. 10 от 1990 г., изм. - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) (Изм. - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г., изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Нарушенията на закона се установяват с актове, съставени от органите по **чл. 5, ал. 2, 3 и 6**. Въз основа на съставените актове министърът на културата и кметът на общината издават наказателни постановления.

(Изм. - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършва по реда на **Закона за административните нарушения и наказания**.

С наказателните постановления се постановява и изземване на намерените и укритите паметници на културата и на материалите и инструментите, свързани с нарушението.

Чл. 38. Този закон отменя **чл. 75а и 75б** от Закона за планово изграждане на населените места.

(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Изпълнението на закона се възлага на министъра на културата.

Допълнителни разпоредби

§ 1. (Нов - ДВ, бр. 112 от 1995 г.) Държавните и общинските художествени галерии са със статут на съответните музеи.

§ 2. (Нов - ДВ, бр. 55 от 2004 г., в сила от 01.01.2005 г.) По смисъла на този закон движими паметници на културата - национално богатство, са движимите паметници на културата, които са с най-голяма научна и културна стойност и представляват значителен интерес за националното наследство от историческа, художествена или археологическа гледна точка.

§ 3. (*) (Нов - ДВ, бр. 21 от 2006 г.) По смисъла на този закон:

1. "Обществени колекции" са тези, които са собственост на държава членка, на орган на местна или регионална власт в държава членка или на институция, намираща се на територията ѝ, която е определена като обществена в съответствие с националното ѝ законодателство и е собственост на или се финансира в значителна степен от тази държава членка или от орган на местната или регионалната власт.

2. "Незаконно изнесени от територията на държава членка" са паметници на културата, представляващи национално богатство, които:

а) са изнесени от територията на държава членка в нарушение на правилата за опазване на националното богатство;

б) не са върнати след изтичането на срока за законен временен износ или в нарушение на друго условие, уреждащо такъв временен износ.

3. "Отправила искане държава членка" е държавата членка, от чиято територия е бил незаконно изнесен движимият паметник на културата, представляващ национално богатство.

4. "Държава членка, до която е отправено искане" е държавата членка, на чиято територия се намира незаконно изнесенят от територията на друга държава членка движим паметник на културата, представляващ национално богатство.

5. "Връщане" е фактическото връщане на движимия паметник на културата, представляващ национално богатство, на територията на отправилата искане държава членка.

6. "Владелец" е лицето, което лично или чрез друго фактически държи предмета - движим паметник на културата, представляващ национално богатство, като свой.

7. "Държател" е лицето, което фактически държи предмета - движим паметник на културата, представляващ национално богатство, не като свой.

Допълнителни разпоредби

Параграф единствен. (Нов - ДВ, бр. 14 от 1990 г.) Навсякъде в закона думите "Комитета за култура" и "Комитета по архитектура и благоустройство", "Председателя на Комитета за култура" и "Председателя на Комитета по архитектура и благоустройство" се заменят съответно с "Министерство на културата", "Министерство на строителството, архитектурата и благоустройството", "Министъра на културата" и "Министъра на строителството, архитектурата и благоустройството".

Преходни разпоредби

КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 87 ОТ 1980 Г.)

§ 4. В чл. 4, ал. 2 и 4, както и в другите текстове на закона думите "министъра на архитектурата и благоустройството" и "Министерството на архитектурата и благоустройството" се заменят съответно с "председателя на Комитета за архитектура и благоустройство" и "Комитета за архитектура и благоустройство".

Преходни разпоредби

КЪМ УКАЗ № 2971 ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА НЯКОИ ЗАКОНИ И УКАЗИ

(ОБН. - ДВ, БР. 102 ОТ 1981 Г.)

§ 5. Навсякъде в закона думите "Комитета по архитектура и благоустройство" се заменят с думите "Министерството на строителството и архитектурата", а думите "председателя на Комитета по архитектура и благоустройство" се заменят с думите "министъра на строителството и архитектурата".

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТЕРИТОРИАЛНО И
СЕЛИЩНО УСТРОЙСТВО

(ОБН. - ДВ, БР. 45 ОТ 1984 Г.)

§ 89. В Закона за паметниците на културата и музеите навсякъде думите "Министерството на строителството и архитектурата" се заменят с "Министерството на строителството и селищното устройство", а думите "министъра на строителството и архитектурата" - с "министъра на строителството и селищното устройство".

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА
КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 112 ОТ 1995 Г.)

§ 25. Навсякъде в закона думите "Народна република България" се заменят с "Република България".

§ 26. В наименованията на местните органи на държавна власт и управление, употребени в закона, се правят следните изменения:

1. В чл. 4, ал. 1 думите "изпълнителния комитет на общинския народен съвет, на територията на който" се заменят с "кмета на общината, на територията на която".

2. В чл. 9, буква "в" думите "народните съвети и ведомствата" се заменят с "кмета на общината и ведомството".

3. В чл. 18, ал. 1 изречение второ думите "народния съвет" и в ал. 4 думите "изпълнителния комитет на съответния окръжен народен съвет" се заменят с "общината".

4. В чл. 22, ал. 1 думите "на съответния народен съвет" се заменят с "на съответната община".

§ 27. Навсякъде в закона думите "Министерството на строителството, архитектурата и благоустройството" и "министърът на строителството, архитектурата и благоустройството" се заменят съответно с "Министерството на териториалното развитие и строителството" и "министърът на териториалното развитие и строителството".

§ 28. В чл. 25 думите "Закона за наемите" се заменят със "Закона за наемните отношения".

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА
КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 55 ОТ 2004 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2005 Г.)

§ 26. Навсякъде в закона думите "и природни образци" се заличават.

.....

§ 28. В срок 1 януари 2005 г. Министерският съвет приема, съответно министърът на културата издава наредбите по прилагането на закона.

§ 29. Законът влиза в сила от 1 януари 2005 г.

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 94 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 25.11.2005 Г.)

§ 69. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата и туризма преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....

§ 71. В Закона за паметниците на културата и музеите (обн., ДВ, бр. 29 от 1969 г.; изм., бр. 29 от 1973 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 87 от 1980 г., бр. 102 от 1981 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 45 от 1989 г., бр. 10 и 14 от 1990 г., бр. 112 от 1995 г.; бр. 31 от 1996 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 44 от 1996 г., бр. 117 от 1997 г., бр. 153 от 1998 г., бр. 50 от 1999 г., бр. 55 от 2004 г. и бр. 28 от 2005 г.) навсякъде думите "министърът на културата и туризма", "министъра на културата и туризма" и "Министерството на културата и туризма" се заменят съответно с "министърът на културата", "министъра на културата" и "Министерството на културата".

.....

§ 88. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Допълнителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА
КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 21 ОТ 2006 Г.)

§ 13. Навсякъде в закона думите "министърът на териториалното развитие и строителството" и "Министерството на териториалното развитие и строителството" се заменят съответно с "министърът на регионалното развитие и благоустройството" и "Министерството на регионалното развитие и благоустройството".

Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА
КУЛТУРАТА И МУЗЕИТЕ

(ОБН. - ДВ, БР. 21 ОТ 2006 Г.)

.....

§ 15. Разпоредбите на глава шеста "б" се прилагат и за държавите от Европейското икономическо пространство, Норвегия и Исландия, при условие че движимият паметник на културата, представляващ национално богатство, е незаконно изнесен на 1 януари 1995 г. или след тази дата.

§ 16. Разпоредбите на § 9, 10, 12, § 14 - относно чл. 34а, и § 15 влизат в сила от датата на влизане в сила на Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(ОБН. - ДВ, БР. 30 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 12.07.2006 Г.)

§ 142. Кодексът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на:

1. дял трети, § 2, т. 1 и § 2, т. 2 - относно отмяната на глава трета, раздел II "Обжалване по съдебен ред", § 9, т. 1 и 2, § 11, т. 1 и 2, § 15, § 44, т. 1 и 2, § 51, т. 1, § 53, т. 1, § 61, т. 1, § 66, т. 3, § 76, т. 1 - 3, § 78, § 79, § 83, т. 1, § 84, т. 1 и 2, § 89, т. 1 - 4, § 101, т. 1, § 102, т. 1, § 107, § 117, т. 1 и 2, § 125, § 128, т. 1 и 2, § 132, т. 2 и § 136, т. 1, както и § 34, § 35, т. 2, § 43, т. 2, § 62, т. 1, § 66, т. 2 и 4, § 97, т. 2 и § 125, т. 1 - относно замяната на думата "окръжния" с "административния" и замяната на думите "Софийския градски съд" с "Административния съд - град София", които влизат в сила от 1 март 2007 г.;

2. параграф 120, който влиза в сила от 1 януари 2007 г.;

3. параграф 3, който влиза в сила от деня на обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 33а

(Ново - ДВ, бр. 55 от 2004 г.)

№ по ред	Категория	Възраст	Стойност в левове от 01.01 до 31.12. 2005 г.	Стойност в левове от 01.01. 2006 г. до пълно-правно членство на Република България в Европейския съюз	Стойност в левове при пълноправно членство на Република България в Европейския съюз
1	2	3	4	5	6

1.	Археологически предмети с произход от:	датиращи от повече от 100 години	независимо от стойността	независимо от стойността	независимо от стойността
----	--	----------------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

- земни и
подводни
разкопки
и открития;
- археоло-
гически
местности;
- археоло-
гични ко-
лекции

2.	Елементи, които са съставна част от ху- дожествени, исторически или рели- гиозни па- метници и произхож- дат от раз- членяване- то им	датиращи от повече от 100 години	незави- симо от стой- ността	незави- симо от стой- ността	незави- симо от стой- ността
3.	Други кар- тини и ри- сунки ос- вен вклю- чените в категории 4 и 5, из- пълнени изцяло на ръка, вър- ху всякакъв материал, с всякакво средство	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	над 100 000	над 200 000	над 300 000
4.	Акварели, гваш и пас- тели, из- пълнени изцяло на ръка, върху всякакъв материал	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	над 20 000	над 40 000	над 60 000
5.	Мозайки освен тези, които по- падат в ка- тегория 1 или 2, и ри-		над 10 000	над 20 000	над 30 000

сунки, из-
пълнени
изцяло на
ръка, на
всякаква
основа и от
всякакъв
материал

6.	Гравюри, щампи, се- риграфии, литографии оригинални клишета и съответни- те им мат- рици, както и оригинал- ни афиши	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	над 10 000	над 20 000	над 30 000
7.	Оригинал- ни пластич- ни произве- дения или скулптури и копия, по- лучени по същия на- чин като оригинала, освен тези, които по- падат в ка- тегория 1	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	над 60 000	над 80 000	над 100 000
8.	Фотогра- фии, филми и техните негативи	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	над 10 000	над 20 000	над 30 000
9.	Първи пе- чатни кни- ги, свитъци и ръкописи, включител- но географ- ски карти и музикал- ни партиту- ри, отдел- но или в	на повече от 50 го- дини и непринад- лежащи на своите автори	независи- мо от стой- ността	независи- мо от стой- ността	независи- мо от стой- ността

колекции					
10.	Книги, от- делно или в колекция	датиращи от повече от 100 години	над 60 000	над 80 000	над 100 000
11.	Отпечатани географски карти	датиращи на повече от 100 години	над 10 000	над 20 000	над 30 000
12.	Архиви, части от тях, от вся- какъв вид, независимо от основата	датиращи отпреди 50 години	независи- мо от стой- ността	независи- мо от стой- ността	независи- мо от стой- ността
13.	а) Колекции и образци от колекции по зоология, ботаника, минера- логия, анатомия б) Колекции от истори- чески, па- леонтолож- ки, етно- графски или нумизмати- чен интерес		над 60 000	над 80 000	над 100 000
14.	Транспорт- ни средства, представени самостоя- телно, де- тайли и въз- ли от тях	на повече от 50 години	над 60 000	над 80 000	над 100 000
15.	Други ан- тикварни предмети, които не са включени в катего- риите от 1 до 14: - играчки, игри; - стъкла- рия; - бижуте-	на въз- раст между 50 и 100 години	над 60 000	над 80 000	над 100 000

рия;
 - мебели и
 предмети
 за обзавеж-
 дане;
 - оптичес-
 ки, фото-
 графски
 или кинема-
 тографски
 апарати;
 - геодези-
 чески уреди;
 - предмети
 на тех-
 никата;
 - музикал-
 ни инстру-
 менти;
 - часовни-
 ци - различ-
 ни видове
 и части
 за тях;
 - изделия
 от дърво;
 - керамика;
 - художе-
 ствен
 текстил;
 - килими;
 - тапети;
 - оръжия

16.	Други ан- тикварни предмети, които не са включени в категориите от 1 до 14	над 100 години	над 60 000	над 80 000	над 100 000
-----	--	----------------------	---------------	---------------	----------------

Забележки:

1. Предмети за колекции по категория № 13 са тези, които притежават необходимите качества, за да бъдат приети в дадена колекция, т.е. предметите, които са относително редки, обикновено не се използват според тяхното първоначално предназначение, обект са на специални сделки извън обикновената търговия на подобни използвани предмети и имат висока стойност.

2. Пощенските картички спадат към категория № 6.

3. Книгите, съдържащи ръкописни анотации, с изключение на посвещенията, се смятат за ръкописи и се причисляват към категория № 9.

Релевантни актове от Европейското законодателство

ДИРЕКТИВА 93/7/ЕИО НА СЪВЕТА от 15 март 1993 година за връщането на предмети с културна стойност, които са незаконно изнесени от територията на държава-членка

РЕГЛАМЕНТ № 752/93 (ЕИО) НА КОМИСИЯТА от 30 март 1993 година относно разпоредбите за прилагане на Регламент (ЕИО) № 3911/92 на Съвета относно износа на паметници на културата

РЕГЛАМЕНТ (ЕИО) № 3911/92 НА СЪВЕТА от 9 декември 1992 година относно износа на стоки с културен характер